

OLIV TA'LIM MUASSASALARINI INNOVATSION BOSHQARISHNING AHAMIYATI

Majidova Dilbar Qodirjonovna
Oriental universiteti (Al -Buxoriy)

Annotatsiya: Ushbu maqolada oliy ta'limga innovatsiyalarni jalb qilish va ularni boshqarishning asosiy konsepsiyalari hamda ularning asoslarini ishlab chiqish, oliy ta'limda innovatsiyalarni yanada rivojlantirish va takomillashtirish, oliy ta'lim, fan sohasidagi innovatsiyalar yo'nalishlarini belgilash, boshqarishning xususiyatlari yoritib berilgan. Maqolada taklif etilgan oliy ta'lim innovatikasi ta'lim tizimi bilan bog'liq muassasalar, ilmiy muassasalar, tashkilotlar va boshqaruv organlarining innovatsion faoliyatini amalga oshirish, boshqarishning nazariy masalalari, amaliyotini o'rganadi va umumlashtiradi.

Kalit so'zlar: oliy ta'lim innovatsiyalari, oliy ta'limning innovatsion rivojlanishi, akademik kapitalizm, tadbirkorlik universiteti, platforma.

Dunyoning rivojlangan mamlakatlaridagi oliy ta'lim muassasalarini innovatsion boshqarish salohiyatini oshirish, ularni mamlakat rivojlanishidagi ijtimoiy-iqtisodiy jihatlarini mustahkamlash, "tadbirkor universitet"lar faoliyatini takomillashtirishga qaratilgan keng ko'lamli tadqiqot ishlari olib borilmoqda. Mazkur jarayonda ilmiy tadqiqotlarni rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalaridan kelib chiqib, oliy ta'lim muassasalarida tadbirkorlik muhitini shakllantirishning samarali mexanizmini joriy etish, universitetlarni hozirgi kunda rivojlanayotgan innovatsion xususiyatga ega bo'lgan "global bilim iqtisodiyoti", "yangi tipdagi iqtisodiyot" doirasida modernizatsiyalash zarurligiga alohida e'tibor qaratilmoqda. Bundan bir necha yillar muqaddam oliy ta'lim va fan jamiyatning intellektual faoliyatining notijorat sohasiga tegishli bo'lib, butun insoniyat manfaati uchun bilimlarni topish, yaratish va tarqatish uchun xizmat qilgan.

Bundan tashqari, akademik kapitalizm sharoitida oliy o'quv yurtlari (OTM) va ilmiy muassasalar (IM) qat'iy bozor iqtisodiy qoidalariga ega bo'lgan ta'lim va ilmiy xizmatlar bozorining ishtirokchilariga aylandi. Akademik kapitalizmning paydo bo'lishi va inson faoliyatining ijtimoiy-iqtisodiy va ijtimoiy-gumanitar sohasiga ta'siri, uning oliy ta'lim sohasida innovatsion faoliyatning paydo bo'lishi hamda tarqalishiga ijobiy ta'siri haqida juda ko'p foydali ma'lumotlarni o'rganib chiqildi va tahlil qilindi. Ammo bugungi kunda fan, mualliflar, yangi ilmiy va amaliy yo'nalishlar -oliy ta'lim innovatsiyasini yaratish, joriy etishni taklif qilyapti. Oliy ta'lim tizimida innovatsiyalarni boshqarish ta'lim va fan sohasidagi innovatsion o'zgarishlar, turli mamlakatlar fan hamda ta'lim tizimlarini ya'nada ommalashtirish maqsadida ularni har tomonlama o'rganishni tizimlashtirishga mo'ljallanyapti.

2022 - 2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasida "Iqtisodiyotga innovatsiyalarni keng joriy qilish, sanoat korxonalari va ilm-fan

muassasalarining kooperatsiya aloqalarini rivojlantirish, ilmiy-tadqiqot va innovatsiya markazlarini tashkil etish, ilmiy ishlanmalarni ishlab chiqarishga joriy etish ishlarni tizimlashtirish” ustuvor vazifalardan biri sifatida belgilandi. Oliy ta’lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasida “oliy ta’lim muassasalarida ta’lim, fan, innovatsiya va ilmiy-tadqiqotlar natijalarini tijoratlashtirish faoliyatining uzviy bog‘liqligini nazarda tutuvchi “Universitet 3.0” konsepsiyasini bosqichma-bosqich joriy etish” vazifasi belgilab qo’yildi. Bugungi kunda mamlakatimiz oliy ta’lim muassasalari oldida turgan dolzarb muammolardan biri bu innovasion tadbirkorlik faoliyatini takomillashtirish mexanizmlarini ishlab chiqish hisoblanadi.

Oliy ta’lim muassasalarida kadrlar tayyorlash, ularning kasbiy kompetentligini rivojlantirish, ta’lim sifati menejmentini takomillashtirish mexanizmlari ko‘plab tadqiqotchi olimlar tomonidan o‘rganilgan bo‘lsada, biroq innovasion tadbirkorlik faoliyatini amalga oshirish mexanizmlarini belgilash, shuningdek ta’lim menejmenti tamoyillarga asoslangan holda ularni takomillashtirish masalalari maxsus tadqiq etilmaganligi bu borada ilmiy tadqiqot ishlarini yanada kuchaytirish zarurligini ko‘rsatadi. "Innovatsiya -bu ko‘p bosqichli jarayon bo‘lib, unda tashkilotlar o‘z bozorlarida o‘zlarini muvaffaqiyatli rivojlantirish, raqobatlash va farqlash uchun yangi g‘oyalar, takomillashtirilgan mahsulotlar, xizmatlar yoki jarayonlarga aylantiradi". Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti - rahbariyatining ta’rifiga asoslanib, dasturiy ta’minot sanoati innovatsiyalarni qanday ta’riflaganligi to‘g‘risida quyidagi ta’rif eng keng qamrovli deb topildi: Innovatsiya -bu ishlab chiqarish yoki joriy etish, o‘zlashtirish va ulardan foydalanish, iqtisodiy va ijtimoiy sohalarda qo‘shimcha qiymatga ega mahsulotlar, xizmatlar va bozorlarni yangilash hamda kengaytirish, yangi ishlab chiqarish usullarini ishlab chiqish, innovatsion boshqaruv tizimlarini yaratishdir. Bu ham jarayon, ham natijadir. “Innovatsiyaning ikkita asosiy o‘lchovi (ya’ni, innovatsiya firma uchun yangimi, bozor uchun yangimi, sanoat uchun yangimi yoki dunyo uchun yangimi) vaturlari mavjud. Oliy ta’lim va fandagi innovatsiyalar ulkan o‘zgarishlarga olib kelishi mumkin.

OTMlardagi innovasion faoliyatlar natijalarini tijoratlashtirishga qaratilgan tizimli tadbirlarni tashkil etish va rivojlantirish zaruriyati ushbu muassasalarning innovasion tadbirkorlik faoliyatini qo‘llab-quvvatlash va rivojlantirishdagi muhim masalalardan biri hisoblanadi. Innovasion jarayonlar rivojlanishining hozirgi bosqichida tijoratlashtirish mahsulot va xizmatlarni ishlab chiqarishga samarali joriy etishda, bozor kanallari orqali bilim va texnologiyalarga asoslangan innovatsiyalarning tarqalishida muhim ahamiyat kasb etadigan asosiy omillardan biridir. Xulosa o‘rnida shuni aytish mumkinki, ta’lim inson hayotining barcha sohaları bilan bog‘liq, chunki savodli va ilmiy odamlar hayot uchun zarurdir. Shunday qilib, oliy ta’lim innovatsiyasi insoniyatning xilma-xil bilimlari tizimidagi eng ilmiy va amaliy yo‘nalishlardan biridir. Oliy ta’lim va fan sohasidagi innovatsion faoliyat butun ta’lim sohasida ham jiddiy innovatsion

o'zgarishlarga olib keladi. Har bir mamlakatda oliy ta'lim va fanni innovatsion boshqarish sohasidagi davlat tashabbuslari ushbu sohadagi innovatsiyalarning ijtimoiy, notijorat komponentini kuchaytirishga qaratilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. To'ychiyeva Nodira G'ulom qizi Oliy ta'lim tizimida innovatsiyalarni boshqarishning asosiy xususiyatlari. International conference on educational innovations and applied sciences 2022/6
2. Nizametdinov A., Ahmedova H. Elektron ta'lim metodologiyasi rivojlantirishning usullari //Zamonaviy innovatsion tadqiqotlarning dolzarb muammolari va rivojlanish tendensiyalari: yechimlar va istiqbollar. –2022. –T. 1. –No. 1. –C. 29-31.
3. Raxmatov Sh. A Oliy ta'lim muassasalarining innovasion tadbirkorlik faoliyatini takomillashtirish mexanizmi. УДК: 378:005.94(575.1) Toshkent – 2022.

